

Izhaja vsaki dan.

Tudi ob nedeljah in praznikih ob 5. uri, ob ponedeljkih ob 3. uri zjutraj.

Posamične Stevilke se prodajajo po 3 novč. (6 stotink) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici. Ljubljani, Gorici, Celju, Kranju, Mariboru, Celovcu, Idriji, St. Petru, Sežani, Nabrežini, Novemestu itd.

Oglase in naročbe sprejema uprava lista „Edinost“, ulica Giorgio Galatti št. 18. — Uradne ure so od 2. pop. do 8. zvečer. — Cene oglaševanja 16 st. na vrsto petič; poslanice, okvirnice, javne zahvale in domači oglasi po pogodbi.

TELEFON šte. 1157.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

Naročnina znaša

za vsa leta 34 K., pol leta 12 K., 3 mesece 6 K. — Naročbe brez dopolnilne naročnine se uprava ne ozira. Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nepravilna plačila se ne sprejemajo in rokopiši se ne vračajo. Naročnino, oglaševanje in reklamacije je pošiljati na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ul. Giorgio Galatti 18. (Narodni dom). Izdajatelj in odgovorni urednik STEFAN GODINA. Lastnik konzorcij lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna konzorcij lista „Edinost“ v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 18. Poštne-bravični račun št. 841.652.

Iz Hrvatske.

ZAGREB, 24. novembra 1905.

Situacija v Hrvatski postaja vedno bolj zanimiva. Na vseh krajih je opažati gibanje. Najbolj so se začeli gibati naši madjaroni, ki umejo situacijo. Oni vedo, da so volitve blizu in da so v oči naroda doigrali svojo nedostojno ulogo. Zato posezajo sedaj z rokami in nogami po sredstvih, s katerimi bi pokazali narodu svoj »pravi« patrijotizem. Obljubljajo šole, okrajna sodišča državne ceste — ali vse! Usta so jim polna obljub. Na zunanji igro ulogo braniteljev hrvatskega jezika na železnicih in v pristaniščnem uradu. Brzopostavljajo v Pešto radi madjarskih napisov, a hrvatske so dali sneti, da more podoben Čavrak protestirati proti temu in zahtevati, da se isti zopet postavijo, in da madjaroni tako izgledajo kakor zaščitniki našega hrvatskega jezika, čegar prava pa so isti Madjaroni pustili kršiti in teptati skozi celo vrsto let. Pejačević se pripravlja z ministrom za trgovino Vojšom — in tako se vrsti komedija za komedijo, vse to seveda v nadi, da jim bo narod veroval. V proračunskem odboru se Tomsšić nečisto zavzemlje za svobodo tiska, na topa proti konfiskacijam novic, a priporoča ob enem vladi, da zabrani izdavanje »drugačnega izdavanja« novic (ko so bile zaplenjene) in da državno pravdnitvo pleni samo tedaj, ko resno gre za njihovo kožo (t. pr. ob časi volitev). In res, zadnje par dni ni bilo konfiskacij v našem novinarstvu. Samo da bo to trajalo menda le kratek čas, kajti, čim pridejo volitve, bodo zopet plenili vse, kar se bo pisalo proti madjaronom.

Kakor znano, je bil v saboru po dru. Franku stavljen predlog za uvedbo splošne volilne pravice. Da si je bil ta predlog nujen, in vzel dejstvu, da so ga podpisali vsi opozicijski, vendar ni prišel na glasovanje, ampak so ga je doostavno »krotili, justičnemu odseku! Vidite, tako se postopa pri nas! Vse se oddaja kakim odborom, vse to vlada »uvidja«, »preučuje« in »iziskuje«, ali na koncu konca prihaja predlog srečno v arhiv, kjer ga moli izjedati. Divna praksa to! Ali možna jedro le pri nas! Ker, povejte mi, kaj ni možno pri nas v Hrvatski?!

V Hrvatski je možno vse, pa tudi to da človek, ki upravlja kako županijo kakor kak — tiran, ki podkupuje sodnike in pije bednemu seljaku kr, postane — baron, kakor nam to kaže slučaj varaždinskega velikega župana glasovitega Rubido-Zibya. V Hrvatski more obstati dispozičija ki fond, ki služi v to, da podkupuje vnanje protihrvatske in protislovenske novine, da

branjo pred svetom vladajočo stranko v Hrvatski. In ta fond povišuje madjaroni na 40000 kron, ki jih mora plačevati narod s svojim krvavim znojem! A vsa to v svrhu vzdrževanja enega časnikarskega šmoka najprosteje vrste. Kobiše, Franka, da mora ta še nadalje lagati v svet o razmerah v Hrvatski. Iz dispozičijskega fonda pošilja vlada njegovega sina na razne »kongrese«! Iz istega fonda se imajo na prihodnjih volitvah podkupovati ljudje, da bodo glasovali za »narodno« stranko. Mesto pa, da bi nam vlada rekla resnično, da samo v gornje svrhe potrebuje dispozičijski fond, je pa to drzna, da razglasa po svetu, češ, da ta fond potrebuje za to, da »gladnim« Ličaniom plačuje pot v Zagreb, da vidijo ... svojega »priljubljenega« bana! S takimi vestmi hočejo madjaroni zavajati javno mnenje! Umeje se pa, da oni, ki piše take vesti, dobiva nagrade iz — opozicijskega fonda!

Izvestni ljudje še vedno nadaljujejo s kovanjem nezaupnic onim opozicijskim poslancem, ki so podpisali reško resolucijo. Najlepše na teh nezaupnicah pa je to, da jih podpisujejo večinoma taki, ki niti glasovali niso za dotičnega poslance. Od kod jim torej prihaja pravica, da mu pošiljajo nezaupnico?! A na drugi strani je dober del podpisanih na nezaupnicah označen s — križci! To če reči, da ne zasajo ne čitati, ne pisati. Torej ljudje, ki ne zasajo niti čitati, naj razglasajo poslance kakor izdajice, ljudje, ki niti čitati niso mogli reške resolucije! O logika!

V našem saboru se vrše seje po starem redu. Važen je govor, ki ga je izutil poslanec Vrbanić kateri je delo naših madjaronov, teh braniteljev hrvatskega jezika od — včeraj, pokazal v pravi luči. Podal jim je številnih dokazov, kako zapostavljajo hrvatski jezik tam, kjer bi mu mogli koristiti, in kako dopuščajo zasramovati našo trobojico od vsakega pritepenca. Na vse to so madjaroni molčali kakor oblit, ker fakta se ne dajo pobijati. Govoril je med drugimi od strani madjaronske tudi baron Pavel Rauch, ki je sicer vprejel proračun, ali se je hudo zakadil v madjarone in njihovo khuenovsko postopanje v borbi med Dunajem in Pešto. Rauch se je izjavil za reško resolucijo — jedini od vseh madjaronov. Ga zanteva moderne in ustavne institucije, a protestira proti temu, da je Kovačević vetopil v Fejervaryjevo ministerstvo. E, s takim madjaronom bi boljše prišli na čisto.

Ta govor Rauchov je izzval veliko pozornost v madjarskem novinarstvu; a za nas je nov dokaz, da je laž, ako madjaroni trobijo v svet, da so v »narodni« stranki vsi

istega mišljenja. Ne, to ni res, ker vsi niso mišljenja Tomsšićeva. A po večeršnjem odprtem nastopu Rauchovem skoro bi mogli reči, da se prepada med unionisti in kamariči v »narodni« stranki še poveča in po svoji priliki izstopijo Rauch, Josipović in še nekateri iz takozvane »narodne« stranke, o kateri sam Rauch pravi, da nima pravice nazivati se narodno.

V Zagrebu so slednjič odpravljene vse izjemne naredbe. Bil je že skrajni čas za to, ker je meščanstvo preveč škode trpelo valed teh poplačoma odvisnih izjemnih odredb.

V današnji seji sabora se ni dogodilo nič izrednega. Posl. Pisičić je branil »čisto« stranko prava pred očitanjem, da je »agent provocateur Dunajac«, kakor jo je nazval včeraj baron Rauch. Posl. Tomec je stavil nekoliko opravičenih interpelacij, ki so bile po stari praksi izročene raznim odborom. Sedaj pride na vrsto debata o interkonfesionalnem zakonu, a na vidiku je nova afera. V proračunskem odboru je rekel namreč Čavrak, da je bil interkonfesionalni zakon najprej predložil našemu nadškofu Posiloviću in da ga je ta poslednji odobril. Nadškof pa izjavlja v včeršnjem »Hrvatstvu«, da njemu ni bil ta zakon nikdar predložen, niti da ga ni on odobril. Kdo govori torej resnico? Madjaroni so zopet pudli v veliko — past in trebalo bo napeti mišice, da se izvlečejo iz nje.

Pisma iz Prage.*

(Izvirni dopis).

Dne 21. listopada 1905.

I.

(Fr. Kr—ce) Od časov Husovih, in od dob fanatičnih Žžkovec ni videl čisto narodno trenotno — posebnost Čehi v kronovini Češki —, ki bi bil prepojen in zadojen v tako veliki meri s eno in enotno mislenko — vseobšne volilne pravice. V znamenju tega svetega postulata vidimo v objemu vse češke stranke. Svedo nacionalne bolj iz nacionalnih interesov samih, socialni demo-

* Opomba uredništva: Z ozirom na sedanje važno gibanje za volilno reformo, kateremu je zibeljka potekla med narodom češkim, in v pričanju, da gotovo vstrežemo krogom našega čitatelstva; ako prinašamo sodobne članke iz metropole najgilejšega in najkulturejšega slovanskega naroda, se nam je posrečilo pridobiti za naš list v Pragi živečega mladega rodoljuba-Slovenca, ki je obljubil, da nam bo poročal o vseh sodobnih važnih gibanjih v češkem narodu. Ljubljanska dnevnik prinašata stalno dopise iz Hrvatske in Belegrada; prinašajoči članke o bratih Čehih, bomo vršili sveto našo jugoslovansko novinarsko dolžnost, ker slovensko časopisje se je doslej, na žalost, le malo pečalo z razmerami na severu.

»Človeku in pol«, tako uveljavlja tudi v »Plamenih« svoje geslo: »Trd bodi, neizprosno, moč jeklen...« Glej, da osrečiš sebe, potem šele osrečiš svojega bližnjega! A bodi pošten in iskren! — »Mehkoba in nestalnost značaja sta naša največja greha, posamezniku in narodu v pogubo«. — Kako zanimivo, kako močjato nam opisuje Šorli borbo pristava Radana, ki se v hudem duševnem boju polagoma otresa in očiščuje teh napak in gre svojih srčih nasproti! Prišel je v trg z mešano inteligenco; par prisiljenih Nemcev si je ustvarilo tam lastno sfero, strogo zaključeno ozračje priviligirane buržoazije, in pritegnilo k sebi del slovenskega razumnštva.

Na nasprotni strani stoji prčtenjak, dr. Slemen, osivel v resničnem in značajnem delovanju. Tkoj ob Radanovem prihodu navstane med njima res simpatija; toda težnja za brezskrbno bodočnostjo, ki je pač lastna vankomur, kdor se je moral težko boriti za boljši kruh, ga nagne k nasprotnikom, da se zaredi z Adelo, hčerjo trgovca Schlegla, mehkoslovnim dekletom, ki mu je simpatična bolj po svoji doti, nego po svojem plahem, skromnem značaju. S tem pa se skloni moralno pod vpliv nasprotni stranke: tako

kratki pa iz interesov humanih. To se mora, češki socialni demokrati priznati, da je ona začela ta boj. In da ni imela že poprej le-gije privrženecov, pridobila bi jih sedaj tisoče. Ugled socialne demokracije je zato v češkem narodu silno porastel. Dana je to stranka vseh širokih mas. Socialna demokracija se je razvila v obče re silno naglo v največjo — velemoč. Spominjam se dobro nekega dogodka iz svojega življenja. Bilo je leta 1897. Keor dijak sem prišel na svojem potovanju k priletnemu župniku, sorodniku svojega očeta. Takrat sem imel namea postati svečenikom in ta namen sem starcu raskril. Ali mož je marsikaj izkusil v življenju in mi rekel: »Pa se ne bojiš socialnih demokratov?« Smejal sem se. Osiveli svečenik pa je menil: »Jaz ne dočakam, ali Ti doživiš dobo, ko bo socialna demokracija prva velemoč!«

Bistroumni starec je že pred leti legel v hladni grob, meni pa ta beseda lebdé v spomincu kakor nekaka mistična reminiscenca. Danes umejem to. Svet je od dne do dne bolj obljuden in s tem se vedno bolj demokratizuje. Demokratizacija širokih plasti človeštva pa pomenja rast mase.

V nedeljo dne 19. t. m. je nastopilo češko učiteljstvo za državno enakost in za splošno in enako volilno pravico. O tem v prihodnjem pismu.

Kriza na Ogrskem.

Včeraj je bil ogrski ministerski predsednik na Dunaju, kjer je bil vprejet od cesarja v posebni avdijenci. Ta je trajala eno uro in pol. Poročilo zatrja, da je bila avdijenci le informativna značaja.

Dolgot te avdijencije, v zvezi z dejstvom, da so tudi v taboru koalicije potihnili glasovi o bližnjem odstopu Fejervaryja, potrja naš nazor, da je Fejervary odločen za nadaljevanje boja. V tem domaevanju nas potrja tudi samosvestnost govora, ki jo je kazal Fejervary v razgovoru z nekim sodrudičnikom dunajskega lista »Wiener Allg. Zeitung«. Fejervary je naglašal, da je sedanji konflikt vzrastel visoko nad prepir radi poveljstvenega jezika. Iz tega prepira je navstalo principijelno nasprotstvo. Po mnenju Fejervaryjevem se sedanjim parlamentom v njega sedanjih sestavi ni možno vladati. Parlament treba postaviti na novo podlago. Sloji, ki so imeli doslej monopol v parlamentu, ne smejo več sami gospodovati.

Vlada mora napraviti red na vsaki način — je rekel Fejervary. V ta namen boče razpustiti parlament in razpisati nove volitve s programom splošne in tajne volilne pravice. Karakteristična je izjava Fejervaryjeva, da ni imel zadnje čase nikakih raz-

Slovenci izdajamo... Toda ob volitvah se vzbudi njegova vest in ponos: Radan ne voli s stranko tujcev, kakor so od njega zahteva; in ker je narodnjak dr. Slemen zmagal, je tem umevnejše, da pride med njim in njegovo novo družbo do razpora. Posledica je, da se vrne k Slemenu, pretrga vse vezi, ki ga vežejo na nasprotnike in se prepore v ljubeznj z značajno, ognjevito učiteljico Milko, s katero sta se v dnu duše ljubila že od prvega dne. A Slemen jima zagotovi srečno bodočnost ter sprejme Radana za koncipijenta v svojo pisarno, da postane enkrat njegov naslednik. S tem se konča roman, ki spada veekako med najboljše proizvode naše književnosti in nas prepričuje znovič o odličnem Šorlijem talentu.

Mnogo širje zasnovan je roman Fr. Govčkarja »Nad prepodom«. Nad prepodom tava koruptna družba lažljivih »očetov domovine« in prej ali slej pride dan, ko je pošteno, samostojno in nezadržno stremljenje ljudstva strmoglavi v globino. To je misel prvega dela, ki je izšel v letšnjem letniku in biča z vsemi sredstvi priznanomojstrske pisateljeve tehnike propalost ljudi, od katerih si pusti narod imponovati in katerim zaupa svojo usodo, da mu jo lahko seljno in pa

PODLISTEK.

„Slovan“.

Mislil k III. letniku „Slovana“.

Jedva tri leta šele izhaja najmlajši naš literarni mesečnik »Slovan«, a že v tej kratki dobi si je tako jasno začrtal svojo smer, da, tako ugodno podprl svoje stališče, da nudi njegova nedolga zgodovina vsakemu izobraženemu baš toliko zanimivih zaključkov, kolikor izbranega užitka je razpršitvega na njegovih straneh.

»Slovan« je v resnici to, kar čbta njegov naslov — »Mesečnik za književnost, umetnost in prosveto«. Biti je hotel list, ki zadovolji v kar najvišji meri vsakega svojega čitatelja, a biti je hotel tudi list, ki ga vsak n obraženec čita. Da bi do našel suboparoznanstvene razprave, kakoršne še danes — žal, da! — preplavljajo naša književna podjetja in prihajajo pač o globokem strokovnem značaju dotičnih gg. avtorjev, toda ne vzbujajo širšega zanimanja, ki se obrača v moderni dobi le za aktualnimi vprašanji kulture, slovetva in umetnosti, ter

tako kratijo prostor boljsemu gradivu, tega »Slovan« pač nikdar ni nameraval in tega tudi ne dela. Poleg dveh daljših romanov in več krajših črtic in rovel je priobčil »Slovan« v svojem III. letniku bogato izbiro sodobnega pesništva in podal obilico izvrstnih, po vsebini stvarnih in po slogu elegantnih esejev, kakoršnih baš v tem letu nismo opazili nikjer drugje.

Med večjima romanoma »Plamen« dr. Ivo Šorlija in »Nad prepodom« Fr. Govčkarja, ki bo izhajal še v prihodnjem letniku, veje nekaj soroden duh, duh preporeda in protista proti narodnim grehom. Oba romana sta socialnega značaja in v obeh gledamo borbo naroda za svoj obstanek in borbo posamičnika za svojo srečo; a dočim nam kaže Šorli krivca v lastni brezbriznosti in nesamostojnosti ter v prirojeni mehkobi slovenskega značaja, je strgal Govčkar z neizprosno roko kričko hinavstva z obraza narodnih voditeljev, ki se bližijo požrtvovalne domoljube, a ne v korist naroda, temveč svoji lastni sebičnosti, domovini pa v pogubo, ker jim je politika le nekaj elten šport, ki se podeduje od očeta do sina.

Šorli je polnokrven individualitet ne-naravno ognjevitega temperamenta. Kakor v

goverov z voditelji koalicije in jih bržkone ne bo v doglednem času. Njemu se zdi odveč vsako nadaljnjo pogajanje, čim se je uveril, da voditelji koalicije nočejo prisesti krovni pravici, ki jih daje pogodbeni zakon. In ker te pravice tvorijo sestaven del ustave, na katero je kralj prisegel, ne more poslednji nikakor ugoditi zahtevam koalicije.

Fejervary smatra položaj kakor jako resen. Uverjen je pa, da se mu, če tudi še le po hudih bojih posreči uveriti madjarski narod o brezspornosti sedanjih bojov. Uverjen je, da se po prenosu ogrskega parlamenta presnuje tudi ogrska politika. Prihodnji časi bodo viharji na Ogrskem; in baron Fejervary meni, da mine nekoliko let, predno bo rešena ta velika kriza po izvedenju njegovega programa.

Tako ne govore oni, ki mislijo na odstop. Seveda se more dogoditi Fejervaryju, da ga pouče dogodki v kratkem, kako drzen in neopravičen je bil njegov optimizem.

Par besed na adresu gosp. Gopčevića.

Srbski pisatelj Spiridijon Gopčev, rodem Tržičan, je spisal že celo vrsto raznovrstnih knjig. Mi nismo imeli prilike, da bi čitali vsa njegova dela, a osebe, ki so jih čitale, nam zagotavljajo, da je Špiro kapaciteta posebej v vojaških stvarih.

Sedaj prinaša tukajšnji list »Il Sole« njegove dopise. Iz teh dopisov, oziroma člankov, smo povzeli, da si Špiro želi veliko jugoslovansko kraljestvo, pod pokroviteljstvom avstrijskih vladarjev. Kako na lahko si gospod Špiro vatvarja jugoslovansko kraljestvo! Mi ga zavidamo na njegovem optimizmu. Obžalovanja pa je vredno, da ta pisatelj žali srbsko dinastijo, ko je vendar sedanj kralj Peter moč, ki čuti z narodom in za narod. Zakaj naj bi mi Slovani ne puščali svobodne Srbije in Crnogore na miru, ako jima že ne želimo biti naklonjeni. Naše prepričanje je, da so slabi svetovalci in razni obrekovalci mnogo več škodili omenjenima slovanskima državam, nego pa vladarji sami. Mi smo se informirali o sedanjem kralju Srbije v srcu Srbije same, v Belemgradu.

Nismo občevali ne z ministri in ne z voditelji raznih političnih strank, ampak šli smo med narod, med trgovce, obrtnike in kmetovalce. In od teh smo doznali, da je kralj Peter pravi ljudski vladar in ne morda kak tiran, ali razpisovalec državnega premoženja. Popoln ni, ne Peter in ne knez Nikola, kakor ni popoln noben vladar na tem svetu — to priznavamo mi in to priznajo gotovo vsi vladarji. Popolnega vladarja, to je, takega, ki bi ne imel najmanjše hibe na sebi, ni bilo, ga ni, in ga ne bo. Slovani, Graci in Romani pa imamo na sebi neko bolezen — kar je našega, ne velja nič! Le, ako nam zapoveduje tujec — smo mirni in zadovoljni! Slogo imamo mi vedno — v ustih in na papirju. Kjer pa bi jo krvavo potrebovali, tam je ni.

Sploh pa ne umemo zakaj se tudi od strani nekaterih »slovanskih« pisateljev vedno napada le slovanske vladarje, ko so vendar drugi bolj vredni napadov!!!

celo namenoma zapravlja. Mnogo imamo Slovenci »velezasluznih moč«, kakoršen je dr. Kolarič, mnogo »slovanskih dam«, ki so le malo boljše ali slabše od njegove lepe soproge — sploh vse osebe romana se tolikokrat povračajo v življenju, da ni težko nasledovati ob Govčarjevi povesti mnogo, mnogo znanih potez našega političnega lica. Zdravi realizem g. pisatelja je že davno znan in priljubljen; v spretnem razvijanju dejanja in slikanju značnejev se je avtor v romanu »Nad prepadom« povzpeli na vrhunc svoje umetniške dovršenosti; po svoji vodilni misli in zanosnem duhu protesta pa je ta roman književno dejanje — in sicer velike dejanje. Nobedeja Slovenec ne bi smel prezreti tega velezanimivega in velepomembnega romana, o katerem si pridržim obširnejšo kritiko za kasnejši čas, ker se v prihodnjem IV. letniku nadaljuje.

Mnogobrojni častilci Ivana Cankarja so našli v III. letniku »Slovana« več krasnih prispevkov svojega ljubljence. Najboljše se mi zdita črtici »Studija o gledališču« in »Gospod svetnik«, Cankar je velik umetnik in velik satirik; in za to ga je treba čitati zopet in zopet, kdor hoče dočela prodrati v globino njegovih

Izvesti naši pisatelji odklanjajo milijone, baje ponujane jim za delovanje v prilog velike Madjarske (kakor trdi don Vusio o sebi) ob enem pa delajo z vsemi štirimi za društvo »Velike Avstrije« — in to — brez milijonov!!!

Brejski.

Drobne politične vesti.

Kronanje novega norveškega kralja. Predsednik norveškega stortinga je izjavil, kakor javljajo iz Kristijanije, da namerava predlagati, da bi se kronanje novega kralja vršilo dne 17. maja 1906. Pričakovati je, da se bo kronanja vdeležila tudi angleška kraljeva dvojica.

Knez Sviatopolk Mirski minister notranjih stvari. Iz Petrograda poročajo, da je knez Sviatopolk Mirski vprejel listnico ministerstva notranjih stvari.

Obiski vladarjev v Madridu. Kakor poroča »Standard«, obišče angleški kralj Edvard meseca marca Madrid. Nemški cesar pride v Madrid leto dni pozneje.

Norveška kraljeva dvojica, ki je že dospela v Kristijanijo, glavno mesto Norveške, utegne čim prej posetiti švedskega kralja Oskarja v Stokholmu. Tako poročajo iz Kodanjsa. Pričakujejo, da ta obisk mnogo pripomore, da se pomiri javno mnenje na švedskem, ki je že vedno razburjeno valed razločitve unije.

Domače vesti.

Današnji veliki shod. Kakor znan, priredi jugoslovanska socialna demokracija danes velik shod v veliki dvorani »Narodnega doma«. Shod prične ob 11. uri. Govoril bo Etna Kristen. Stališče narodne stranke nasproti vprašanju splošne in enake volilne pravice je že znano in je bilo že temeljito obrazloženo toliko od voditeljev stranke, kolikor tudi na tem mestu. Ker popolnoma soglašamo s postulatoma, za kateri bodo manjši festivali na današnjem shodu, moramo temu želeči le najlepšega uspeha.

Socialna demokracija za dan 28. t. m. Politični odbor jugoslovanske socialne demokracije stranke v Trstu je izdal okleto delavcev, v katerem jih pozivlja na boj proti parlamentu privilegijancev in za splošno volilno pravico.

Z ozirom na dejstvo pa, da Gutscheva birokratična vlada neodkrita postopa očitno na ta poslat, ključ omenjeni okleto:

To je vzrok torej, da proletarijat vse Avstrije mora na dan otvoritve državnega zbora — 18. novembra 1906, — zapustiti tovarne ter stopiti na trg, da manifestira vladi in parlamentu resno voljo, da je pripravljen udeležiti se direktno boja za pridobitev svojih pravic.

Ta dan more proletarijat razpneti svoje moči in mirno in terno, zaveden svojega prava in svoje moči, mora dati vladi in državnim zborcem zadnji mirni in kulturni opomina.

Milijoni brezpravnih delavcev pozovejo vlado in parlament, naj se ne upirata dalje mogočnemu navalu nepremagljive demokracije.

Nikak klic, nikako upitje, nikako zavratno dejanje vandalizma ne sme omadeževati

neizpranih misli, ki se izza vsakega stavka s trpko-ironičnim namenom rogajo častilčjim napakam...

»Mara in njen sin Kaj«, je daljša noveleta Zofke Jelovškove, polna lepote in polna kipečega temperamenta, ki ga v delih priljubljenega pisateljice že poznamo. In slog dosega mestoma čudovito plastiko...

A kdo bi mogel govoriti o vsem posebej! Omenim naj le, da je posvetil »Slovana« Prešernu celo kimovčevo številko. In omenim naj, da sploh vsa beletristika tega »Slovana« letnika priča, da še daleč ni nevarnosti, da bi naša književnost zamrla v meglah dekadentne neanosti in sentimentalnega feminizma. Tu je vse kipeče izobilje misli in kipekega zdravja, sama svedočba bujnega in zmagonosnega razvoja!

Kakor sm omenjal v začetku, zaslužijo posebne pohvale tudi »Slovanski« eseji. Mi Slovenci, ki si še dolgo ne bomo mogli privoščiti tako obširne prevodne, kulturno-znanstvene in umetniško zgodovinske književnosti, kakoršne nam je treba, bi morali se posebno marljivo gojiti elegantni in jedrnat eseji. To je najboljša pot, da se vzbudi širše zanimanje za tujo in domačo prosveto

vati proletarske manifestacije, dne 28. novembra. V molčanju in v veličanstvenem miru se mora končati to vestno in kulturno dejanje proletarijata. Kdor se bo ravnal drugače, bo smatran sovražnikom naših principov.

To smo posneli iz oklica izlasti zato, da pokažemo, kako prazen je bil strah, ki so ga gojili mnogi glede dogodkov dne 28. novembra.

V torek, dne 28. t. m., povodom delavske manifestacije za splošno volilno pravico, katero manifestacijo hočejo delavci izvršiti s tem, da isti dan ne delajo, ne izide »Edinost« kakor tudi noben drugi list.

V sredo zjutraj pa izide »Edinost« ob navadni uri.

Umrli je v Gorici e. k. davčni praktikant Roman Golja, v starosti 22 let.

Tržaški škof dr. Nagl je bil v ponedeljek pri cesarju. — Kakor se vedno bolj zatrjuje, bo dr. Nagl imenovan nadškofom v Gorici.

Regnicoli v Borštu. Pišejo nam: Mino leto poletje so odprli tukaj velik kamenolom, kjer dela nad 60 delavcev. Podjetnik je g. Plebani. Od začetka sem do zdaj, je šlo še precej dobro. Delali so samo naši domači ljudje. — Zdaj so pa kar hkratu začeli prihajati nebeci jih treba regnicoli. V ponedeljek 20. t. m. jih je podjetnik vzel kakih 10 najih na delo in jim precej dal polovico dela na »kontrakte«, na veliko ogorčenje domačinov. V torek je prešlo mirno.

V sredo dne 22. t. m. pa so pred delom vsi domači delavci složno izjavili, da ne gredo delat, predno ne odidejo Italijani. Ker podjetnik ni hotel temu ugoditi, so vsi domači delavci odšli. Pevajoči slovanske pesni so impozantno korakali v krmo g. Kosmača, kjer je mladi Hrvat Janko Maar z navdušenimi besedami pozival delavce, naj bodo z oči in naj se nikar ne dajo gaziti od tu. Sklenili so enoglasno, da bodo štrajkali dokler podjetnik ne ugodí tej opravičeni zahtevi domačih delavcev. Podjetnik je namreč po pogodbi obrezan jemati samo domačine na delo; če le, če bi teh ne bilo zadosti, sme vzeti tudi druge.

To pot pa so bili Borštani složni in — zmagali so! Že popoldne istega dne (v sredo) je podjetnik izjavil, da je regnicole odslovil in je naznanil, da se drugi dan zopet začne delati kakor po navadi. Delavci so bili s tem zadovoljni in v četrtek je bilo vse zopet v redu.

Regnicoli pa so morali že dvakrat »Borštanom« — pete kazati.

Mi tu smo gospodari in Bog in naši carji!

Iz Kobljeglave. Leto in dan bo, kar smo ustanovili pri nas bralno in pevsko društvo.

Blag je bil in ostal namen mladega društva, jasen in določen njegov program: širila naj bi se med društveniki zdrava izobrazba, dvigala narodna zavest in gojila domača pesem.

Narod brez vzgoje in izobrazbe je mrtev, izginiti mora s pozornosti prej ali slej. Ljudstvo, ki se zaveda svoje moči ter jo zna razumno porabljati v svoj prid, lahko mirno zre v bodočnost ter si tudi gotovo pomore do boljšega gospodarskega stanja.

in umetnost in s tem pripravljanjem kličem »Slovanski« esejistom, ki so nam podali zares krasnih sestavkov o Tolstojem, Zeyerju, jugoslovanski umetnosti, Trdinu, moskovski moderni itd. iz srca: »Še mnogo takega!« — Tu je torej tudi za vas, gospoda učenci in znanstveniki! Naši listi niso le za profesorske knjižnice, temveč za vse izobraženstvo: ne pozabite torej na slovenske eseje in na učne knjige za slovenske srednje šole! Tudi drugod se v splošne revije ne pišejo več tako suhoparne dlakocepitve; dandanes je en sam dober esej več vreden, nego vsa pikolovska dela!

Ob koncu naj še opozorim na krasne slike, med katerimi so zastopani najlepši umotvori slovanskih umetnikov v izvršnih reprodukcijah in v obliki, kakoršna se nam dosega še ni ponudila. Vidi se, da si uredništvo, založništvo in sodelniki mnogo prizadevajo. Po vsaj pravici jim gre častitka h krasnim uspehom in želja, da naj bi skoro ne bilo slovenske hiše, kamor bi vsak mesec prihajal v resnici slovenski »Slovana«!

VI. Levstik.

Naše društvo je vršilo program po svojih najboljših močeh. Storiло je, kar je bilo sploh možno ob obstoječih razmerah, in le možnost in vstrajnost pretežne večine društvenikov se moramo zahvaliti, da ima društvo danes še toliko življenske sile. Naravnost neverjetno in skrajno sramotno je, kar se je storilo proti njegovemu obstanku. Laži in budalosti so se trosile na njegov račun, in ko niso mogli mračnjaki ničesar opraviti pri močeh (s par izjemami!), iskali so pomoči pri našem splodu! Babjevernost, ki je pri nas še v najlepšem cvetu, jim je šla izvrstno na roko; ženske so se »pravile na muške, doma se je vnel prepri in marsikateri mož, ki je kedaj trdil, da »aosi blače« v hiši, je podlegel svoji boljši polovici. Premodi ženski svet pa je sklenil z dvetretjinsko večino, naj ne pusti nobena mati svoje hčerke v društvo, kjer se pojo narodne pesni, ki so baje pregrešne in na hujši strup za mlada dekliška srca...

Žalostno, a resnično. Tak zad je obrodilo brezvestno hujkanje oaih, ki se boje narodne prosvete, katerim je najljubše, da tava narod v temi ter se da voditi kakor nema žival, ne meneč se za razum in resnico. Dokaz pa je to ob enem, kako nizko je duševno obzorje našega ljudstva, kako krvavo pogreša isto izobrazbo.

Kobljeglavci! »Kraški Slaček« vas drugič vabi v svojo sredo. Kdor mu je ostal doselej zvest, naj ga ne zapusti niti v bodoče, naj ne zataji svojega pripravljanja in ne sledi slepo onim nevednežem, katerim je narodna pesem in narodnost sploh — trn v peti. Zahajajmo pridno v društvo, izrabljajmo vse, kar nam ono nudi, in dosegli smo svoj namen.

Upajmo, da se nam v prihodnjem letu ne bo treba boriti s takimi težkočami in tako zahrbtnimi in hinavskimi mešetarji! Brez strahu naprej!

»Draštvenik«.

Razpisani službi. Na okr. sod. v Kormianu je razpisano mesto pritava. Prošnje do 8. decembra na predsedništvo d. žalnega sodišča v Trstu.

Na okrajnem sodišču v Tolminu je razpisano mesto stalnega pisarja. Prošnje je predložiti predstojništvu okrajnega sodišča.

Prilepki na sprednjih straneh dopisnic. Po pisemskem poštnem tarifu v tozemskem prometu dovoljena beležke in slike na prvi strani dopisnic more se od sedaj naprej nadomeščati s prilepki. Dopisnice, katerih sprednja stran nosi znamke za dobrodelne namene, narodne koleke itd., ne da bi trpela vsled tega razločnost naslova, poštnega pečata in poštnih zaznamkov, se v prihodnje ne bodo več v tozemskem prometu tikčevale na škodo prejemnikov, kakor nefrankovna pisma.

Trideset nlij izvrstne ilovice za opeko je na prodaj v St. Petru pri Gorici.

Da je iz te ilovice napravljena in žgava opeka v resnici izborna, se lahko vsakdo prepriča; na razpolago mu je vsaki čas. Cena zemljišča po dogovoru. Lega morebitne opekarne je krasna, ob okrajni cesti, bizo mesta in železnične postaje.

Več pove Hranilnica in posojil. v St. Petru.

Nova opatijska vila v hrvaških rokah. V dražestni vsem mili Opatji, v tej naši Nizzi, stoji vila pri vili, ena lepša od druge. V noveji čas je bila sezidana vila dvonastropna za kvarnersko kavarno z enim pročeljem na glavno cesto, z drugim proti morju. Nova vila ima torej izredno ugoden položaj. Lastnina je hrvaške roditelje Letiš.

Priporočamo slovanskim gostom, da si ogledajo prostore te vile.

Društvene vesti in zabave.

„Slovansko pevsko društvo“

Sedež: ul. S. Francosca d'Assisi 2/1.
Pevovodja: g. Srečko Bartel.

Pevske vaje za moški zbor vsaki torek ob 8. uri zvečer, za mešani zbor vsaki četrtek ob ravno isti uri.

Prihodnja zabava bo „Miklavžev večer“, katerega priredi društvo dne 8. decembra 1905. v Sokolovi dvorani. Društveni veliki ples se bo vršil v soboto 17. februarja 1906. — Novi pevci in pevke dobrodošli!

OBDOR.

Za sv. Ivansko podružnico sv. Cirila in Metodija se je nabralo o priliki Marti-
nove večerje 18. t. m. v »Nar. Domu« pri
sv. Ivanu K 16.80. Ob isti priliki za sv.
Ivanski tamburaški zbor K 15.60. K tej
svoti je pripomagal Hiako Šmit 8 K.
Za moške podružnice Cirila in Me-
todija je darovala velečislana gospa Ivana
de Vida Kalister 50 kron.

Brzjavne vesti.

Deželni zbor štajerski.

GRADEC 25. Deželni zbor štajerski je
bil danes zaključen.

Ministerska konferenca.

DUNAJ 25. Danes se je pod predsed-
ništvom ministra za vnase stvari grofa Go-
luchowskega vršila skupna ministerska kon-
ferenca, katere so se udeležili skupna mini-
stra Pitreich in Burian, načelnik sekojice
vojne mornarice grof Montecuccoli, od strani
avstrijske vlade baron Gautsch, Kosel, Wrba,
od strani ogrske vlade ministerski predse-
dnik Fejervary, trgovinski minister Vöös in
dr. Popovitch, državni tajnik v ogrskem dr-
žavnem finančnem ministerstvu. Na konfe-
renci se je določil skupni proračun za leto
1906. Ob tej priliki je bilo govora tudi o
direktni železniški zvezi z Dalmacijo.

Ogrska kriza.

BUDIMPEŠTA 25. »Ogrski biro« po-
roča z Dunaja: Cesar je danes vprejel v
posebni avdijenci ministerskega predsednika
barona Fejervaryja. Avdijenca, ki je trajala
poldrugo uro, je imela le informativen
smačaj.

BUDIMPEŠTA 25. (Ogrski biro). Ob
9. uri dopoldne je veliki župan grof Las-
berg z novoimenovanim nadnotarjem Römer-
jem prišel v županijsko hišo ter se je takoj
podal v uradno sobo tajnika bivšega nadno-
tarja Dubravekega, katerega je pozval, naj
natačno posluša njegove ukaze ter naj pre-
vzame posle dosedanjega nadnotarja. Du-
bravski se je branil prevzeti agende nadno-
tarja z opazko, čiš, da so zaradi merodajni
samo ukazi municipija. Vsi županijski urad-
niki so prišli v svoje urade, toda ne delajo.
Veliki župan je včeraj pozval kastelana Gul-
nerja, naj se pokori njegovim ukazom. Isti
je odgovoril, da bo izdal le take odredbe,
ki se tičejo vzdrževanja poslopja. Danes ni
kastelan prišel v svoj urad. Veliki župan je
takož odredil potrebno.

BUDIMPEŠTA 25. Vedni odsek kca-
leje je imel danes ob 11. uri dopoldne
konferenco. Na konferenci je bila sklenjena
izjava, v kateri se pravi, da je vlada v svo-
jem postopanju nasproti municipijem kršila
pravni red.

BUDIMPEŠTA 25. Pred politeniko
so diški priredili demonstracijo ter so me-
tali na policiste razne predmete. Rektor je
priglasil, da so vsled tega predavanja zača-
no suspendirana.

BUDIMPEŠTA 25. (Ogrski biro). Me-
stni poglavar Toth je prišel danes dopolu-
dne v županijsko hišo v stvari preiskave o
včerajšnjih izgrelih. Najprej je izprašal ve-
likega župana Lasberga, sekijskega svetov-
alca Szabo in ministerijalnega tajnika Rö-
merja. Na temelju njihovih izjav je bila za-
ukazana preiskava proti členu municipalnega
odseda Avrelju Försterju. Policija je areto-
vala ter izročila državnemu pravdnstvu
uradniški registraturi Martina Kchaoj, ki je
bil na čelu onih, ki so včeraj ulomili v
uradni prostore velikega župana.

BUDIMPEŠTA 25. Danes ni prišel
noben županijski uradnik, vzle temu da so
bili pozvani od velikega župana. Novoimi-
novani viši notar posluje.

Goriški deželni zbor.

GORICA 25. Deželni zbor je sinoči
imel svojo zaključno sejo, ki je trajala od
5¼ do 9¼ ure zvečer. Na dnevnem redu
je bilo 146 točk. Zakon o uravnavi plač
ljudskih učiteljev je bil v isti sestavi vpre-
jet, kakor leta 1904. Grof Attome je preči-
tal izjavo vlade, ki dovoljuje deželne dav-
štine 4 K na pivo in 10% povzrača k 100%
dokladi na erarsko potrošaino vina, mesa
in mesa pod pogojem, da se reši s tem uči-
teljsko vprašanje.

Vprejet je bil proračun za leto 1906.
Redne potrebštine znašajo 1.366.376 K, iz
redne 132.300 K; skupno 1.498.676 K.
Primerjaje skupne potrebštine s pokritjem
389.559 K, se pokaže primanjkljaj v znesku
1.109.117 K, ki se pokrije s raznimi dokla-
dmi.

Vprejet je bil statut občinsko-kredit-
nega zavoda, nekaj zakonov, o ustanovitvi

kmetijskega urada in ureditvi poučevanja v
kmetijstvu se ima poročati v prihodnjem za-
sedanju.

Deželni zbor je nadalje vprejel resolu-
cijo, v kateri se pozivlja vlado, naj podeli
dešeli predkoncesije za predpriprave želez-
niških prog Gorica-Cervinjan in Kobarid-
Sv. Lucija-Kranjeka deželna meja.

Posl. Naglas je interpeliral vlado glede
veljavnosti visokošolskih nauk iz Italije v
Avstriji za italijanske dijake. Dr. Gregorčič
je predlagal dodatno, naj velja isto za Za-
greb za slovenske dijake. Bombig je interpe-
liral, da je preveč slovenskih učiteljskih
moči na goriškem učiteljskišču, dr. Faidutti
pa glede luteranskega konvikta v Rusižu
v Furlaniji. Na to je deželni glavar odgodil
zasedanje.

Obsejem radi veleizdaje.

BENETKE 25. Porotno sodišče je ob-
sodilo in contumaciam na 6 let in 5 mesecev
in 3000 lir globe mornarja Mihaela Poszi,
ki je ukradel načrte za pomorsko obrambo
Benetek.

Turška vlada odjenjuje.

CARIGRAD 25. Danes opoldne je
minister znanjih stvari posetil dekana posla-
nikov, barona Calice. Zdi se, da Turčija v
vseh točkah odjenjuje, do podrobnostij, o
katerih treba še razpravljati. Formelao se
ni š: udala; to mora storiti pismeno, kar je
pričakovati, ker kažejo vsa znamenja za to.
Demonstracijske brodovje je imelo danes
opoldne odpluti v Mitlene, česar ni možno
več odložiti. Brodovje utegne k večjemu do-
biti eventualna povelja v Mitleni, da se
zopet vrne.

Krečanski ustaši.

ATENE 25. »Agence Havas« poroča:
Prišlo 1000 krečanskih ustašev je dospelo
semkaj.

Loubet čestital norveškemu kralju.

PARIZ 25. Predsednik Loubet je brz-
javniš potom v imenu Francije čestital nor-
veškemu kralju ob njegovem nastopu na
norveški prestol.

Romunski prestolonaslednik.

SIGMARINGEN 25. (Ogrski biro).
Romunski prestolonaslednik je došel danes
semkaj.

Pomorska demonstracija proti Turčiji.

ATENE 25. (Agence Havas). Ziruženo
brodovje je opoldne z zapечатim ukazom
odplulo. Angležka in francoska torpedovka
sta v varstvo korespondence z eskadro ostali
v priistanišču. Listi zagotavljajo, da se dvigne
vsa Makedonija, ako Bolgarija s svojo voj-
sko zasede Makedonijo, pod pretvezo, da
se izvedejo reforme, ki jih zahtevajo vele-
vlasti.

Španska.

MADRID 25. Vlada je sklenila zatvo-
riti pravno fakulteto, od katere so vsi slu-
šatelji pričeli štrajkati. Djaki izgube eno
leto.

MADRID 25. Na včerajšnji seji zbor-
na se je vojni minister naznanil, da predloži
vlada predlogo glede pomožitve gorskega
topništva ter radi ojačanj utrded v Galiciji,
na Kanarskih otokih in na Balearih.

Norveški kralj Hakon.

KRISTIJANIJA 25. Od kralja Hakona
je včeraj popoldne dospela na državnega
ministra Michelsena nastopna brzjavka iz
Hortena od 24. t. m. 7. ura zvečer: »Ob
našem prihodu v Norveško pozdravljamo
kraljico in jaz najprirodneje norveški narod.
Hakon.« Kraljeva jahta ostane do jutri zju-
traj v Hortenu.

Dogodki na Ruskem.

PETROGRAD 25. Iz Kostrome, Ki-
jeva in Moskve so mestni zastopniki in
ekupine mestjanov vseh političnih strank po-
slali Witteju brzjavke, v katerih so mu
izrazili svoje simpatije ter mu obljubili
pomoč.

KIJEV 25. (Petrogr. brz. agent.) Po-
veljnik čet kijevskega vojskega okraja je
kategorično odklonil, da bi odredil posebne
mere proti štrajkovcem. Poveljnik je izjavil,
da bo postopal po svoji vesti.

MOSKVA 25. Na včerajšnjem kon-
gresu zemstva in mest se je razpravljalo o
poljskem vprašanju. Urednik Struve je za-
hteval za Poljako, liberalno upravo in avtr-
nomijo. Moskovski Kreml in Praga (pred-
metje Varšavsko) si podata roki in v
bližnji bodočnosti je možna zveza slovenskih
držav, v kateri bodo Rusi in Poljaki v kul-
turelnem oziru igrali veliko ulogo.

MOSKVA 25. Tukaj se namerava ob-
državati kongres občinskih zastopstev iz vse
Rusije.

Koledar in vreme. — Danes: Konrad, škof
Leget; Radejka. — Jutri: Virgilij škof; Goroslav
Vedrans. — Temperatura včeraj: ob 2. uri popo-
ludne + 12° Celsius. — Vreme včeraj: jasno,
krasno.

Trgovina.

Borzna poročila dne 25. novembra

Tržaška borza.

Napoleoni K 19.13—19.16, angleške linc K —
do —, London kratak termin K 240.30—240.50
Francija K 95.60—95.70 Italija h 95.70—95.85
italijanski bankovci K — Nemčija K
117.55—117.70 nemški bankovci K — — —
(Dalje na IV. strani.)

Ponos vsake gospo-
dinje je dobra kava.

Kathreinerjeva
Kneippova sladna kava
se ne bi smela pogrešati
več v nobenem gospo-
dinstvu, kadar se na-
pravila kavina pijača.

o o o

Zahtevajte le izvirne zavoje
z imenom »KATHREINER«.

Kdor ljubi kakao in čokolado, temu bo priporočena:
Ivana Hoffa
Kandol-Kakao
ki ima najmanj tolače v sobi, je torej najlaže pre-
baven, ne povzroča nikoli zaprtosti in je ob najbolj-
šem okusu izredno poceni.

Poletno samo z imenom
Ivana Hoffa
in s levo varstveno znamko.
Zavejilo 1/4 kg 80 vinarjev
1/2 » 50
Dobiva se povsod.

Zaloga tu in inozemskih vin, spirita in likerjev
in razprodaja na debelo in drobno

TRST. — JAKOB PERHAUC — TRST.

Via dell'Acque št. 6. (nasproti Kafe Centralu).

Velik izbor francoskega šampanja, penecih dezertnih
italijanskih in avstro-ogrskih vin. Bordeaux, Bur-
gunder, renskih vin, Mosella in Chianti. — Rum-
konjak, razna žganja ter posebni pristni tropinovec,
slivovec in brinjevec. — Izdelki l. vrste, došli iz
dotičnih krajev. Vsaka naročila se takoj izvrši. Raz-
pošilja se po povzetju. — Ceniki na zahtevo in
franke. — Razprodaja odpol litra naprej.

ulica
Ponterosso
št. 10
TRST

Trgovina z manufakturami
Fogar & Sachetti
Priložnost.
Darila za božične praznike in novo leto.
— Volnena obleka, fuštanj, platenine, spodnje
— srajce, nogovice, kožuhovine, srajce itd.
— Vse po ugodnih cenah.

ulica
Ponterosso
št. 10
TRST

TOVARNA OBUVALA MÖDLING

TRST
Corso 29

Telefon št. 1191.

Ni zvišala cen, kajti ista ne kupuje ne iz
prve in iz druge roke marveč jih izdeluje v
lastni tovarni ter jih prodaja brez posredovanja.
101 podružnica v Avstro-Ogrski,
Nemčiji in Srbiji.

Priložnostna partija
Amerikanski čevlji najfin.
po gl. 7.—

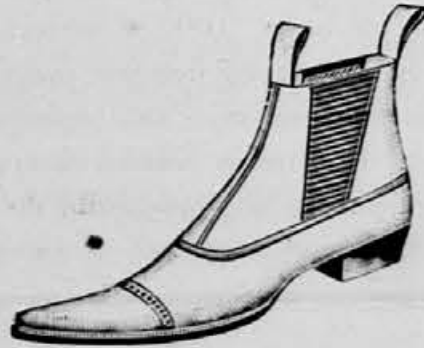
Nizki čizmi chevreau črni
za ženske po gl. 3.75

Obuvalo za moške

črni z elastiko	gl. 2.90	črni z elastiko	gl. 2.60
» s trakovi	3.25	» s trakovi	2.90
» » » oscarja	4.50	» z gumbi	3.25
» » » najf.	5.50	rumeni s trakovi	2.90
» » » 1/2 lak.	5.50	» z gumbi	3.25
» » » celi lak.	6.—	črni s trakovi oscarja	3.90

Nizki čizmi od blaga s podplati in usnjatimi petami
po 75 novčičev.

Komaše od usnja za hribolazce, lovce in
automobiliste; galoše amerikanske iz gome:
voščila najfin. za chevreau po 25 novčičev
• • • • • škatljica. • • • • •

Čevlji sa moške gladki po gl. 2.90,
fini od telečje kože gl. 5.—

Priložnostna partija.
Najfineji čizmi, chevreau črni s trakovi
ali gumbi, za ženske po gl. 5.—

